

Cercetarea românească, un uriaș cu picioare de lut

Test de personalitate fără veleități profesionale și joc vechi de societate, chestionarul lui Proust a devenit mai cunoscut prin aplicarea sa de către Bernard Pivot în cadrul emisiunii „Bouillon de culture”. Pornind de la acest model clasic, am creat un formular complet adaptat, menit să restituie imaginea cercetării românești prin ochii unor personalități care se dezvăluie totodată pe sine, prin raportare la acest domeniu. Prof. dr. fiz. Wilhelm Kappel, Directorul General al Institutului Național de Cercetare Dezvoltare pentru Inginerie Electrică ICPE-CA în perioada 2001-2016, este invitatul acestei ediții.

■ Alexandru Batali

1 Principala dumneavoastră calitate?
Perseverența.

2 Principalul defect?
Naivitatea. Naivitatea conduce la un efort suplimentar pentru compensarea muncii neefectuate de un altul! Dacă această muncă suplimentară ți-a dat ocazia să înveți ceva în plus, atunci naivitatea ta a fost norocoasă! Dar, în marea parte a evenimentelor, nu există această coincidență fericită.

3 Deviza după care vă călăuziți în profesie?
Definirea corectă a stării (condițiilor) inițiale. Dacă aceasta nu este definită, rezultatele ulterioare nu sunt reale și sunt de nefolosit, cu toate consecințele economice și sociale!

4 Trăsătura pe care doriți să o întâlniți la un cercetător?
Pasiunea și inventivitatea nu ar trebui să lipsească din calitățile cerute unui cercetător. Ele ar trebui suprapuse peste o pregătire de specialitate de excepție!

5 Ce prețuiți cel mai mult la partenerii din proiectele de cercetare?

Să fie cercetători și să fie capabili să lucreze în echipă! Presupun ca satisfăcute celelalte condiții (morale, materiale, organizatorice). Un partener într-un contract de cercetare trebuie să fie un cercetător cu calitățile menționate mai sus și, ca să poți forma cu el un parteneriat „câștigător”, trebuie să știe să lucreze în echipă, chiar dacă numai pentru simplul fapt că orice echipă trebuie să fie condusă numai de o singură persoană!

6 Locul unde ați dori să faceți cercetare

Am cerut repartizarea la ICPE (astăzi ICPE-CA) în 1969! Atunci am avut o repartizare la IFA într-un colectiv de fizica neutronilor, dar am refuzat-o deoarece încă din facultate (am urmat fizica corpului solid) am visat să lucrez într-un laborator unde să pot aplica cunoștințele (solide) învățate în facultate. La început mi-a fost foarte greu din cauza dificultăților legate de definirea parametrilor proceselor și înscrierea acestor procese în modelele teoretice învățate. După învingerea acestor dificultăți, după ce constatăm că aceste procese pot fi descrise și pre-

zise și se pot obține rezultate coerente, apreciate de beneficiari, îți vine greu să părăsești acest loc! S-au adunat astfel 48 de ani!

7 Descoperirea științifică pe care o apreciați cel mai mult?

Cea a câmpurilor electric, magnetic și electromagnetic, care au determinat predominant progresele științelor tehnice și ale tehnologiilor din secolul 20!

8 Personalitatea științifică pe care o admirați?

Dacă ne referim la România zilelor noastre atunci răspunsul răspicat este Acad. Marius Peculea: întâlnești aici pasiunea, inventivitatea, baza de cunoștințe de excepție, suprapuse peste talent și voință exemplară, un management iscusit. Ceea ce a creat este o tehnologie industrială și o uzină de apă grea; trebuie să adăugăm și un institut național, ICSI Rm. Vâlcea, care simte și astăzi prezența domnului Academician.

9 Persoana care v-a influențat cel mai mult cariera științifică?

Desigur, sunt profesorii din facultate - Th. Ionescu, S. Țițeica, D. Bally, M. Rosenberg, A. Corciovei, cu influență indirectă asupra carierei științifice, dar puternică prin cunoștințele solide transmise. Desigur, o influență directă asupra acestei cariere a avut-o Acad. E. Burzo, conducătorul meu de doctorat de mai târziu.

10 Liderul din sistemul CDI pe care îl admirați?

Permiteți-mi să folosesc, din nou, pluralul: profesorii Gheorghe Popa și Tudor Prisecaru, ca lideri ai autorității naționale pentru cercetare, pentru politica echilibrată promovată; nu pot să nu remarc aici și realizările prof. Ioan Dumitrache din

ultimii 26 de ani, de enunțare și susținere a criteriilor de promovare științifică individuală și instituțională!

11 Principalul merit în sistemul de CDI?

Este prezența noastră pragmatică în sistem ca INCD de inginerie electrică; specificul muncii noastre este adaptat unei activități orizontale, fără de care aproape niciun domeniu de cercetare nu poate să ajungă la performanță. Contribuim, prin aceasta, la evitarea unor paralelisme generatoare de pierderi financiare sensibile. Meritul meu poate că rezultă din faptul că am imprimat acestui institut o viziune și o misiune realiste și actuale, ca director general în ultimii 15 ani.

12 Regretul cel mai mare?

În sistemul de CDI s-au cheltuit, și încă se mai cheltuie, exagerat de mulți bani pentru proiectele „bottom-up”, fără efecte vizibile în societate. Instituțiile participante la astfel de proiecte pot trăi o „satisfacție” la finalizarea acestora, putând reprezenta o creștere a veniturilor. Dacă întrebarea dumneavoastră se referă explicit la mine, atunci regret că nu am reușit să formez în ICPE-CA o cultură instituțională așa cum am văzut-o la înființare.

13 Cercetarea românească: puncte forte, puncte slabe?

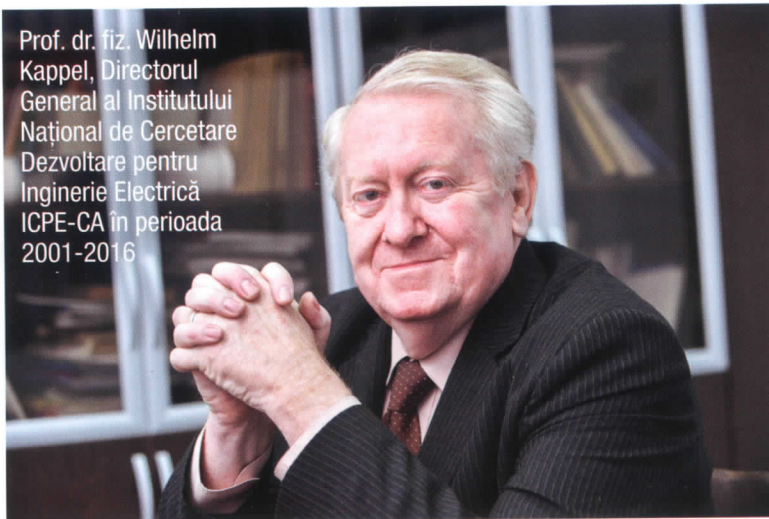
Punctele forte își au obârșia în personalul de cercetare performant, în laboratoarele bine și foarte bine dotate. Punctele slabe le văd în modul de finanțare a instituțiilor de cercetare și în cel de salarizare a personalului; astfel au dispărut institute întregi, cu rol în societate. Nu-ți poți baza „politica în cercetare” pe procedeul aruncării în apă și „cine știe să înoate va trăi, cine nu dispăre”. Este foarte comod acest mod de a conduce, dar nu reprezintă o strategie, strategie prin care ar trebui să se facă investiții în cercetare și nu numai să se cheltuie banii. Toate aceste puncte slabe vorbesc, de fapt, de lipsa unei strategii corespunzătoare!

14 Cel mai bun proiect de cercetare existent?

Este greu de definit. Orice proiect care creează valoare adăugată este un proiect bun. Problema celui mai bun este doar o

problemă de gust! Dacă mă refer la ICPE-CA, trebuie să remarc proiectul contribuției *in kind* de participare a României la proiectul FAIR, prin care nu numai că se livrează marfă în valoare de cca. 4 milioane euro, dar s-au creat și competențe

Prof. dr. fiz. Wilhelm Kappel, Directorul General al Institutului Național de Cercetare Dezvoltare pentru Inginerie Electrică ICPE-CA în perioada 2001-2016

pentru o abordare largă, și de lungă durată, în cadrul proiectului ELI.

15 Cel mai defectuos proiect de cercetare?

Evident, cel care nu are niciun ecou! Cel care finanțează doar „supraviețuirea”!

16 Cea mai bună politică de cercetare din ultimii ani?

Lansarea proiectelor „top-down” în cadrul PNCDI. Sunt proiecte formulate ca priorități de către ministere și răspund unor necesități imediate ale acestora. Proiectele se pot câștiga în regim competițional de către consorții de instituții (INCD, universități, societăți comerciale).

17 Cea mai proastă decizie la nivelul politicii de cercetare?

Incoerența dintre obiectivele generale ale programelor și criteriile de evaluare! Un exemplu grăitor îl avem în PNCDI II, care avea ca prim obiectiv general „Crearea de cunoaștere”. Sistemul de cercetare a răspuns imediat și viguros: s-au înființat peste 50 de reviste românești care au primit indexare internațională, numărul de articole publicate în reviste internaționale s-a multiplicat. În schimb institutelor, la evaluare, li s-a cerut, printre altele, să aibă piață proprie în economie. La noi există o piață a cercetării, dar această piață nu este, de multe ori, la nivelul impus de cercetările cu rezultate publicabile în reviste cu cifră de impact ridicată!

18 Șansa relansării cercetării românești?

Da, există una reală: definirea priorităților și a obiectivelor coerente cu acestea în programele de cercetare. Aceste priorități nu pot fi copiate din alte programe, ci personalizate pentru România.

19 Imagine metaforă a cercetării românești?

Este a unui uriaș cu picioare de lut. Înzestrați-l cu o strategie cu priorități (dacă doriți, cu specializări inteligente) și acest uriaș va deveni campion și la sprint, dar și la fond!

20 Comentariu liber despre noua Strategie CDI 2014-2020

Strategia CDI 2014-2020 a permis lansarea unui plan corespondent superior fostului PNCDI II. Obiectivele s-au apropiat de necesități; se observă o tendință de desprindere din mrejele programelor cadru comunitare. Nu suntem mai puțin comunitari dacă strategia noastră corespunde nevoilor noastre! Trebuie să avem în vedere că programele naționale de cercetare ale altor state nu sunt copiate după programe cadru comunitare, și acest lucru pe bună dreptate: programele cadru ale UE conțin contribuții mici ale statelor din bugetele de cercetare, astfel încât peste 90% din banii prevăzuți pentru cercetare se investesc în planul național. La noi situația financiară este similară și, de aceea, PNCDI trebuie să satisfacă intereselor noastre, care nu sunt nici ale FP7, nici ale Horizon 2020. De aceea, noua strategie 2014-2020 trebuie să se muleze, pe cât se poate, pe necesitățile interne. Un început s-a făcut prin lansarea unor proiecte „top-down”. Nu trebuie să risipim banii pe proiecte mărunte de diferite tipuri, în care rata de reușită este mai mică de 10%, și să ne mândrim după aceea că am organizat minuțios o astfel de competiție și, eventual, să răspundem la întrebarea: bani nu avem, dar nu vă place organizarea noastră?